

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

11. De modo, quo preces horariæ sunt à Clericis persoluendæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

tem recitari nequeunt Prima, Tertia, Sexta, Nonae preces, quæ ad diem proximè sequentem spectant: quamvis Nocturnæ vigiliæ, & Matutinæ laudes persolvantur; quoniam has preces consuetudo traxit ad Vesperam pridianam, illas vero non item.

Quartò quæritur, An Ordo servari debeat inter faciendum Missæ sacrificium, & preces Horarias recitandas? Communis habet opinio, ut verò docuit Franco. *tratt. de Horis canoni. cap. 42.* ante Nocturnas vigiliæ, & laudes Matutinas peroratas, fas non esse Clerico rem facere diuinam: quia licet ius Canonicum ordinem minimè statuerit, consuetudine tamen hic ordo est introductus. & solum Sorus *l. 10. de iust. q. 5. art. 4. & 4. dist. 13. q. 2. a. 2. ad finem*, contra communem sententiam docet nullo iure, aut consuetudine Clericum cogi hunc ordinem servare; ac proinde Clericis licere non dum nocturnis, matutinisque precibus peroratis, Missæ sacrificium facere. Hanc nos questionem inferius diluemus; cum de Missæ sacrificio differemus. In præsentia satis est dicere, contra Sorum, communem opinionem in hac parte amplectendam esse.

Quintò quæritur, Liceat ne Clerico, ante Primam recitanti sacris operari? Hanc etiam questionem suo loco dissoluemus; ubi breviter dicemus, licere; cum id sit in more positum; immò etiã propter crebras occupationes, quæ sæpius occurrere solent: fas est Sacerdoti summo mane Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam officium, priuatim persolvere ante Missæ sacrificium, ut colligitur ex *ca. Presbyter. d. 92. & c. Presbyter, de celebrat. missarum.*

Cap. XI.

De modo, quo preces Horarie sunt à Clericis persolvendæ.

Primò quæritur, An Clerico liceat preces Canonicas recitare, iuxta formulam cuiusque Episcopi auctoritate approbatam? quòd est querere, an Clericus debeat in Horarijs precibus persolvendis vti formula sui tantùm Episcopi auctoritate confirmata? Tres video opiniones secum distulentes. Prima distinguit sic: Aut Clericus est ratione sui patrimonij promotus ad Ordines, aut ratione beneficij certa in aliqua Ecclesia fidei. Si primum, minimè cogitur vti formula à suo Episcopo constituta, sed potest vti liberè ea, qua maluerit. Si secundum, sequi debet formulam eius Ecclesiæ, in qua situm est beneficium, & Religiosus eam, qua suus Ordo regularis, cuius institutam est professus, utitur. Sic Auctor Directo *rij. l. 1. tit. 8. Angel. Hora. nu. 12. & 14. Syluest. Hora. q. 1. dist. 4. Tabien. Hora. q. 10. & 16. Secunda opinio docet, vniuersim omnibus Clericis fas esse vti formula Ecclesiæ Romanæ, non autem aliarum Ecclesiarum; sed tantùm suæ diocesis: quia nimirum Ecclesia Romana est omnium Clericorum mater communis, sicut cõmunis etiam omnium patria Roma censetur. Ita Caietanus in *Sõma: Hora. canonice, cap. 2.* Attamen tertia opinio negat licere Clerico vti aliã formulã, præterquam iug diocesis, etiam si sui patrimonij ratione sit promotus ad ordines. Huius sententiæ fuere Nauar. de*

orat. c. 19. nu. 21. & cap. 12. nu. 23. Sot. l. de iust. q. 5. art. 3.

Nos verò illud dicemus in primis: Iure cõmuni Canonico quemlibet Clericum secularem in Officio Ecclesiastico persoluendo, vti debere formulam in sua Diocesi approbatam; sicut alius quilibet Religiosus, sui instituti & Ordinis formulam tenere, & servare iure compellitur, ut colligi potest ex *cap. De his, & ca. Placuit, dist. 12.* in quibus locis constitutum est, ut omnes Clerici, & Ecclesiæ provinciales eundem in psallendo modum teneant, quem Metropolitanam Ecclesiam habere cognoverint. Diocesi verò Clerici intelligimus eam, quæ convenit Clerico ratione originis, vel domicilij, vel beneficij, in cuius Ecclesia commoratur, ac residet. Nihilominus tamen iure nouo auctoritate Pij Quinti constituto, omnes Clerici tùm seculares, tùm regulares, vti debent formulam præscriptam in Breuiario, iussu eiusdem Pontificis edito, ut dicitur in *Constitutione Pontificia eidem Breuiario præfixa.* Vbi verò Breuiarium hoc, nõ est vsu receptum, Clericos iure communi vti oportet.

Secundò quæritur de Clerico, qui in duabus Ecclesijs Ecclesiastica beneficia legitimè possidet, qua formula vti debeat in pensò Diuini officij reddendo? Respondet Sanctus Thomas, cuius sententia communi cõsensu recipitur: iure communi antiquo, si in illarũ altera Ecclesia resideat, & commoretur, debere vti formula, quæ in Ecclesia seruatur. Nouo tamen iure Pij Quinti auctoritate constituto, vti debet formulam Breuiarij eiusdẽ auctoritate promulgati. Si in neutra resideat, iure communi debet vti formula, quam tenet, & seruat ea Ecclesia, in qua dignius, diuitius, & pinguius beneficium habet: Iure verò nouo prædicto, seruare debet formulam noui Breuiarij. At quando beneficia sunt paria, & in neutra Ecclesia Clericus commoratur, ex iure communi vti debet formulam, quam habet dignior Ecclesia. Quod si fuerint Ecclesiæ pares dignitate, ex eodem iure cõmuni potest vti liberè formulam, quæ in alterutra Ecclesia seruatur, & qua ipse maluerit: At iure nouo præfato, sequi debet noui Breuiarij formulam. Hæc ex S. Thoma *quodl. 1. art. 13.* quem sequuntur Angel. *Horæ, nu. 12. & 13. Sil. Hora. q. 1. Tabien. Hora. q. 10. Sot. l. de iust. 10. q. 5. art. 3.* præter id, quod addidimus ex iure nouo, edito à Pio Quinto.

Tertiò quæritur, Qua formula vti debeant Clerici Scholastici, dum in studio literarum versantur? Respondet, secundum ius commune, eis esse seruandam formulam, quæ vsu est recepta in ipsorum Diocesi, à qua originem trahunt, vel in qua domicilium habent, vel in qua beneficium possidet; iure tamen nouo, quod diximus, eis est tenenda noui Breuiarij Pij V. auctoritate editi formula.

Quartò quæritur, An vox eius, qui recitat priuatim preces Horarias, possit esse ita summissa, ut à nemine audiatur? Perinde est, ac si quæteretur, qualis, & quæta debeat esse vocis pronuntiatio in eo, qui priuatim preces Canonicas recitat. De qua questione agit *Medi. q. 7. de ord. & Naua. de orat. c. 20. n. 14. & ca. 19. n. 86. Sanè Caiet. 2. n. q. 83. art. 12.* videtur asserere tantam esse debere vocis pronuntiacionem, ut vel ab alio, si sibi præfens adesset, audiri possit, vel ut se ipsum recitando audiat.

Medina de orat. quest. 7. distinguit, aut Clericus solus preces recitat, & tunc requiritur, ac sufficit, si ore tantum, & voce pronunciet, ita ut seipsum possit audire: aut una cum alio recitat: & tunc necesse est, ut ita proferat, ut à socio audiri queat. Sanè si quis solus Diuinum officium persoluat, satis est, si sic recitet, ac proferat, ut verè dici queat, ore, & voce preces fundere, siue ab alio, vel à se audiri possit, siue non: quoniam iure solum cogitur voce, & ore, & non tantum mente, & animo precari & orare. A c proinde, si reuera linguam, & labia moueat, voce orat, non mente dūtaxat. Satis igitur est, ut ait Nauar. de ora. c. 20 n. 14. si Clericus dum recitat preces, verba ita proferat, linguam, & labia mouendo, ut seipsum percipiat, & intelligat, & non solum in gutture pronunciet.

Quintò queritur, An Beneficiarius, cuius est una cum alijs in choro preces Horarias cantare, suo muneri, & Ecclesie satisfaciat, si versiculos ad se pertinentes summissa, & tacita voce pronunciet, & recitet; ita ut non cantet, & alios audiat, qui ceteros versiculos decantant; Id perinde est, ac si queras, an Canonici ad chorum, & cantum deputati, Ecclesie præcepto satisfaciant, si tantum choro præsentés adsint, & in eo summissè Ecclesiasticum officium persoluant, nec canant cum alijs, sed tantum eos, qui cantant in choro, auscultent? Dux sunt opiniones. Prima, eos satisfacere affirmat, quæ esse videtur opinio Caiet. in sum. Hora Canonice. §. 4. & Tabien. Hora. q. 36. quamvis deinde Caietanus eam mutasse videtur, in opuscul. tom. 1. tract. vlt. in respons. 8. Et loquuntur auctores secundum commune ius: nam speciali iure & instituto, & more Ecclesiarum, non est dubitandum, Canonicos, aut alios, Beneficiarios ad Horarias preces in choro decantandas, per se ipsos compelli, & astringi. Altera opinio negat eos satisfacere, cui Nauar. de orat. c. 22. Miscell. 79. c. 10. nu. 47. c. 11. n. 42. adhaeret, alijsq; complures; & meritò quidè, vera enim est, quippe, quæ cum ipso iure conuenit. In cap. enim Si quis Presbyter. dist. 92. statuitur, ut quilibet Clericus Ecclesie deputatus, qui ad quotidianum psallendi officium Matutinis, vel Vespertinis Horis ad Ecclesiam non conuenit, deponatur à Clero. Idem colligitur ex Concilio Basiliens. Sess. 21. §. 3. & ex Concilio Aquisgranensi sub Ludouico Pio Imperatore coacto, cau. 131. Denique ex Concilio Tridentino Sess. 24. c. 12. de reformat. vbi decernitur, ut omnes Canonici per se, non per substitutos compellantur obire, & exequi officia, atque in Choro ad psallendum instituto, Hymnis, & Canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuoteque Laudare. Hinc fit, ut nequaquam præcepto satisfaciant ij Canonici, Beneficiarijque, si in choro non psallant.

Quæres, an sibi acquirant eos fructus, quos distributiones quotidianas appellant, si in choro non cantent? Respondeo, minimè, quoniam huiusmodi fructus dantur Canonicis ratione cantus in choro, & non ratione solius præsentia: at quod datur ob causam, ea non secuta, minimè debetur. Extat quoque Constitutio Pij V. quæ incipit: Ex proximo Lateranensi Concilio: vbi decernit Põtifex, ut Canonici, qui non psallant in choro, li-

cet præsentés adsint, fructus amittant, quos alioquin lucrificasset, si cantasset.

Sextò queritur, An vbi viget consuetudo, ut Canonici solum præsentés adsint in choro, nec canant, nisi per Clericos, ad id substitutos, tuta conscientia possint acquirere, aut retinere sibi eiusmodi fructus? Quidam negant id posse consuetudine introduci. Est enim contraria iuri naturalis: neque enim fieri iure potest, ut quoddam ob causam, sibi quis lucrifaciat, ea causa non secuta. Alij tamen affirmant, eiusmodi consuetudinem, vbi fuerit moribus ventium recepta, valere; ea enim non ius naturæ, aiunt illi, sed ius tantum Canonicum tollit, & abrogat. Consuetudo aut, quæ tantum iuri scripto auctoritatè detrahit, valet, si sit ventium moribus approbata.

Ad argumentum verò oppositè sententiæ respondent, fructus præcisè non dari Canonicis, propterea quod psallant in choro, sed præcepisse Ecclesiam, ut cantent, alioquin fructus amittant. Quare totum hoc est iuris Canonici, quod consuetudine tolli, & abrogari potest. Vnde in multis Ecclesijs est vsu receptum, ut Canonici nõ cantent in choro, sed ut id suppleant per Clericos sibi substitutos, quos alicubi Mansionarios, vel Cappellanos, alicubi Alsissios appellant, in quos distribuuntur certæ quædam portiones fructuum ex ipsis Canonicorum beneficijs detracta: atque ideò hac ratione argumentum propositum plenius dissoluitur: nam cū huiusmodi distributiones ratione cantus in choro conferantur; si Canonici reuera nec per se, nec per alios id præstarent, eos fructus, seu distributiones sibi acquirere iure non possent. Cùm verò id per se ipsos nõ obeant, sed per Clericos in sui locum subrogatos, contra Canones quidem id faciunt, sed ius naturæ nõ violat; ac proinde cõsuetudo, quæ alijs ad cantum in sui locum adhibetur, valet. SI QVA ERAS, an ea cõsuetudo post Cõcil. Trid. & prædicta Pij V. Cõstitutione valeat? Resp. valere, vbi moribus ventium fuerit recepta, siue cõtinuata post Cõcil. Trid. quoniam in hac etiã parte Cõcil. Trid. & Cõstit. Pij V. consuetudo potest derogare: & hoc dupliciter, vel quia post ea iura introduci ceperit; & deinde fuerit vsu cõfirmata, vel quia ante ea iura inuenta fuerat, & deinde etiam contra eadem ipsa iura continuata.

Septimò queritur, An Canonici priuatim domi suæ recitans preces Horarias, vel in choro, nec cantans cum alijs, nec summissè quidem versiculos ad se pertinentes pronuntians, satisfaciat Ecclesie legi? Aiunt quidam eum satisfacere iure communi, saltem vbi viget consuetudo, ut Canonici solum præsentés adsint in choro, & cantus per Clericos alios suppleatur: nam sufficit, inquit, si sua præsentia chorum exornent, & coloneant. Enimverò meo iudicio, nisi consuetudo approbata eos defendat, minime suo muneri, & officio eiusmodi Canonici satisfaciunt: manifestum est ex ijs, quæ præcedenti quaest. tradidimus.

Octauò queritur, Vbi nam iure communi sint preces Horariæ persolueudæ? Respondeo, Canonicos, & ceteros Beneficiarios ad cantum in choro adstrictos, ibi etiam Diuinum officium reddere oportere. Nã in c. Si quis Presbyter. d. 92. præcipitur, ut Cericis in Ecclesiam ad psallendum conueniant,

etiam colligitur ex Clement. 1. de celebr. Missa. Nec Ecclesie legi satisfaciunt, si alibi, quam in choro Horarias recitent preces, nec sibi fructus, qui ratione cantus in choro debentur, acquirunt. Ceteri vero Clerici Ecclesiasticum preceptum implent, ac seruant, si Diuini Officij pensum alibi, quam in templo persoluant.

Quæres, an communi iure Clerici cum priuatiu Horarias preces Canonicas recitant, satisficiant Ecclesie præcepto, ubicumque uoluerint Resp. satisfacere, dummodo locus debitam attentionem non impediatur, aut cum religione, quæ Diuino officio debetur, nõ pugnet, nec alijs præbeat offensionem. Nec enim sine offensione aliorum in vijs, plateis, alijsue locis publicis, & profanis recitari queunt, nec attentè, seu diosè, & religiosè in ijs locis, in quibus frequentes sunt hominum conuentus, clamores, tumultus, & strepitus foreles, siue profani.

Cap. XII.

De Attentione, qua in recitandis precibus Canonice iure communi requiritur.

Sciendum est, in c. 1. De celebr. Missa. constitui, ut studiosè, & deuotè Officium Diuinum, & nocturnum recitetur. Vbi Glossa: verbum, *studiosè*, ait ad pronuntiationem exteriorem referri: *deuotè*, ad interiorem animi affectum. De hac re agit Nauar. in tract. de orat. c. 13.

Primo queritur, Quotuplex possit esse attentio? Respondeo cum S. Thoma 2. 2. q. 83. art. 13. triplicem esse. Prima est, qua ad verba ipsa animum attendimus; ne in illis pronuntians erretur: Altera, qua ad verborum sensum animum attendimus: Tertia, qua attendimus mentem ad finem nobis in ipsa Oratione propositum: atque hæc postrema in duas diuiditur: aut enim est attentio, qua attendimus animum ad Deum ipsum, in quem tota oratio refertur; aut qua attendimus ad rem, quæ precibus à Deo impetrare conamur. Et sicut mens orantis potest esse intenta Deo, in quem oratio dirigitur, sic etiam potest tota cogitatione inhaerere in sacra Christi Domini natura humana, & in ijs, quæ ad ipsam spectant, per quæ mens sese erigit ad diuinam, vt docet Caiet. 2. 2. q. 83. art. 13. Nauar. de orat. cap. 13. num. 35. Attentio itidem, quæcumque sit illa, tripliciter contingit: aut enim actu cogitamus, & anima diuertimus, aut vi, & virtute alterius prioris attentionis, aut habitu dumtaxat in re aliqua attendimus. Proponam exemplum: Incipit quis Psalmum recitare, & in animo habet attendere; deinde verò nolens varijs cogitationibus huc, & illuc distrahitur; totus tamen Psalmus attentè recitatur, vi, & virtute primæ illius voluntatis, qua voluit attentè animo Psalmum recitare; in ea enim voluntate persistit, quia non sua sponte distrahitur, nec ab ea per actum contrarium recedit. Habitu verò is attendere dicitur, qui preces recitat vsu, quo recitare consuevit, nihil cogitando de eis, nec ad eas animum aduertendo: Et hæc attentio potest esse in dormientibus, & in agentibus aliquid solius imaginationis impulsu, vt rectè Gabriel in *Canonice Missæ*, lectione 6. explicat. Dormi-

entes enim ob assiduum morem, & vsu canendi, vel instrumenta musica pulsandi sæpenumero canunt, & digitos mouent, ac si fides, vel cytharam, lyramue pulsarent. Sic etiam contingit interdum, vt dormientes loquantur, & sua peccata confiteantur, & preces solitas recitent: Duo primi attentionis modi, ad preces Horarias sufficiunt: postremus minimè, quia absq; vilo voluntatis actu non raro contingit, & præcepto, & legi minimè satisfacimus, nisi spontè, & voluntate seruemus, & impleamus.

Secundo queritur, An prima attentio, qua animum attendimus ad verba, ne in his proferendis erremus, sit omnino necessaria ad satisfaciendum Ecclesie præcepto? Quidam affirmant, & addunt nõ sufficere secundam, & tertiam animi attentionem; si reuera prima desit. At negare videtur S. Thomas 2. 2. q. 83. art. 13. cum ait, satis esse, si ad verba, vel ad sensum verborum attendamus: cui quidem sententiæ ego magis assentior. Et ita sentit Caiet. 2. 2. q. 83. q. 13. Sor. l. 10. de iust. q. 5. ar. 3. Nauar. de orat. c. 13. n. 13. & sequentibus. quamuis in cap. 20. num. 28. contrarium significare videatur. Nam Oratio, quæ ad Deum funditur, magis in sententia verborum, quam in sono ipso, & voce consistit: & Deus potius attendit ad id, quod dicere volumus, quam ad id, quod ore profertur. Itè, Orare ideo iubemur, vt animum ad diuina attendamus. Dices, primam attentionem, qua attendimus animum ad verba, esse veluti fundamentum, & substantiam attentionum cæterarum. Item, eo ipso, quod quis precari voce debet, & attentè, præcepto quoque cogitur rectè proferre: at id facere nõ potest, nisi aliqua ratione curam adhibeat, ne in pronuntians labatur. Respondeo: Si quis expertus esset, se perperam, & deprauatè proferre, curare aliquo modo deberet; ne in proferendo erraret. Qui tamen experimento nouit se in pronuntians nõ labi, satis est, si ad sensum verborum animum attendat, vel ad finem ipsius Orationis, vel ad Deum, ad quem oratio refertur.

Tertio queritur, Quotuplex sit mentis distractio? Respondeo, duplicem esse; Vna est explicitè, siue expressim voluntaria, qua quis scienter mentè ab Oratione in alias res diuertit: Altera est, qua quis quadam iuris fictione distractus esse dicitur; eo quod alia opera facit, quæ mentè, & animum necessariò distrahunt: Vt si quis dum pensum Horarum exsoluit, simul sponte sua scribat, disputet, pingat, vel legat: nam ad duo huiusmodi opera simul attentus esse non potest: ergo quia scienter prædicta facit opera, sua voluntate ab Horarijs precibus, in quibus deberet attendere, animum diuertit: & tunc prima, tunc secunda mentis distractio impedit, quo minus præceptum impleamus. Ex quo fit, vt Titius contra, aut præter suam voluntatem distractus cum recitat, præceptum seruare censetur.

Quarto queritur, Num ad satisfaciendum præcepto, satis sit voluntas, qua Titius codicè precationum Canoniarum de more manu capit, aut exemplum petit, suum Horarum pensum redditurus, quamuis postea preces recitet animo præter voluntatè distractus? Respondeo cum Nauarro de orat. cap. 13. num. 17. & cum Maiore 4. d. 12. quest. 7. post conclusionem 4. satis esse: nõ eo ipso, quo alterum